

Satakunnan käräjäoikeuden päätös 3.4.2023 (lainvoimainen)

OTM,KTL, lakimies Sari Innanen

Syyttäjän rangaistusvaatimukset

- Syyttäjän rangaistusvaatimukset:
 - **Työturvallisuusrikos**: lehtori on **tahallaan tai huolimattomuudesta** rikkonut työturvallisuusmääräyksiä ja mahdollistanut työturvallisuusmääräysten vastaisen tilan jatkumisen laiminlyömällä valvoa työturvallisuusmääräysten noudattamista alaisessaan työssä ja jättämällä huolehtimatta toiminnan järjestämistä koskevista ja muista työsuojelun edellytyksistä.

Syyttäjän rangaistusvaatimusten tarkempaa yksilöintiä;

- Syyttäjän rangaistusvaatimuksen tarkempaa yksilöintiä:
 - riittävän järjestelmällisesti selvittää ja tunnistaa työtilasta ja työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät
 - **jatkuvasti tarkkailla ja valvoa työympäristöä** ja työtapojen turvallisuutta
 - valvoa, että työhön käytettävät työvälineet ovat työturvallisuusmääräysten mukaiset ja että niitä käytetään turvallisesti
 - opiskelijoiden asianmukaisen **perehdyttämisen**
 - ilmoittaa havaitsemistaan työturvallisuuspuutteista omalle esimiehelleen ja estää viimekädessä vaarallisen laastintekokoneen käytön

Syyttäjän rangaistusvaatimusten tarkempaa yksilöintiä;

- laiminlyömällä käynnistää laastintekokoneen turvallisuuden parantamiseen tähtäävän hankesuunnittelun, vaikka opettajan lähiesimies ohjeisti häntä aloittamaan investointihankkeen teknisen suunnittelun ja mahdollisten toimittajien kartoittamisen tarjouskilpailutuksen käynnistämiseksi
- Opiskelija loukkaantui laastia tehdessään kun hänen kätensä jäi puristuksiin laastintekokoneen kuljetinpyörän ja sen päällä sijainneen ohjausraudan väliin
- Opettaja oli tapahtumahetkellä kaupassa
- Opiskelija oli ilman valvontaa

Vamman tuottamuksesta

- Vammantuottamus:

- Syyttäjän tarkempaa yksilöintiä:

Opettaja on **huolimattomuudella aiheuttanut** opiskelijalle vamman, joka ei ole vähäinen

- Suurikokoinen haava oikeaan kyynärvarteen, lihasrepeämiä, pitkäaikaista kipua ja särkyä, päänsärkyä, vapinaa ja käden heikkoutta

- Opiskelija yhtyi syyttäjän rangaistusvaatimukseen

Asian taustaa ja kysymyksenasettelua

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

- Kysymyksessä oli toisen vuosikurssin 16-vuotias opiskelija, joka opiskeli muurauskurssilla, kurssilla käytettiin laastintekokonetta, opiskelijan käsi jäi puristuksiin kuljetuspyörän ja ohjausraudan väliin
- Laastintekokone sijaitsi lisäsiivessä – ei näköyhteyttä kaikkialta opetustiloista
- **Rikosoikeudellisesti arvioidaan seuraavaa:**
 - Opettajan tehtävät ja toimivalta
 - Oliko opettajalla vastuu laastintekokoneen turvallisuudesta
 - Oliko opiskelijalle aiheutuneella vammalla ja tapaturmalla syy-yhteys opettajan tahalliseen ja huolimattomaan menettelyyn
 - Koulutuksen järjestäjälle vaaditaan samassa yhteydessä yhteisösakkoa

Työturvallisuusrikos

- Syytekohta 1. Työturvallisuusrikos:
 - Ryhmäperehdytys
 - Oliko kerrottu koneen riski- ja vaaratekijöistä?
 - Opettaja ei ollut opetustilassa kun tapaturma tapahtui
 - Tilaan jäi toinen opettaja – mutta toisen opettajan kanssa ei sovittu poistumisesta ja siitä, että hänelle jää valvontavastuu
 - Lain esitöissä korostetaan ohjauksen ja opetuksen merkitystä
 - Pelkkä työn ja turvallisten menettelytapojen opettaminen ei yksistään riitä
 - Nuoren kohdalla tulee varmistaa, **että nuori on ymmärtänyt saamansa ohjauksen oikein**
 - **Nuoren työntekoa on tarkkailtava ja varmistettava siitä, että nuori menettelee ohjeistuksen mukaisesti (Voiko varmistua jos ei ole samassa tilassa/paikalla)**

Johtopäätöksiä perehdyttämisestä ja valvonnasta

- Perehdytys on ollut **yleisperehdytys**
- Opettaja ei ollut kertonut riski- ja vaaratekijöistä
- Lainsäädäntö asettaa erityisvaatimuksia nuorten työskentelylle
- Opettaja ***ei ollut riittävästi varmistunut*** nuoren ***ymmärryksestä*** koneen käyttämisestä eikä ***tarkkailut*** opiskelijan työntekoa
- Opettaja oli tiennyt, että opiskelija käyttää laastintekokonetta seuraavaksi, mutta hän oli poistunut tilasta varmistumatta ja valvomatta koneen käyttöä
- Opettaja ei ollut varmistunut perehdytyksen riittävydestä, osaamisesta, tarkkailu ja valvonta olivat olleet puutteellisia

Etukäteinen haitta- ja vaaratilanteiden selvittäminen, tunnistaminen ja ehkäiseminen

- Etukäteinen haitta- ja vaaratilanteiden selvittäminen, tunnistaminen ja ehkäiseminen
 - On huomattava, että **työturvallisuusrikos ei edellytä konkreettista vahinkotapahtumaa** -> työntekijää siis **suojataan tietyltä asiantilalta** -> abstrakti vaara
 - Pohdittavaksi tulee siis; onko ollut työturvallisuuden vastainen asiantila ja jos sellainen on ollut kenen vastuulla sitä oli pidettävä
 - Avin tarkastuksessa oli havaittu, että laastintekokoneelle ei oltu tehty vaarojen selvittämistä ja arviointia
 - Ei ollut turva- ja käyttöohjeita (ei edes enää saatavissa, muuta kuin itse laatimalla)
 - Opettaja opettanut n. 17 vuotta laastintekokoneella – ei ollut arvioitu riski- tai vaaratekijöitä, siten että jotain olisi dokumentoitu, ei keskustelua esihenkilön kanssa

Koulutuksenjärjestäjällä oli käytössään ohjelma, jolla arvioitiin riski- ja vaaratekijöitä

- Ohjelmaan syötetty vain koneen nimi ei muuta
- Johdon taholta asetettu päivämäärä johon mennessä kaikkien koneiden riskit tuli arvioida
- Johto saanut tiedon selvityksen tekemisestä (ei raporttia)
- Riitaista on se oliko opettajan vastuulla ilmoittaa ”koosteen” tekijälle tiedot

Opettajan vastuu laastintekokoneen turvallisuudesta

- Työsuojelun toimintaohjelman mukaisesti opettajan vastuulla on:
 - koneiden ja laitteiden kunnan valvonta,
 - valvoa ja opastaa turvallisten työmenetelmien ja henkilösuojainten käyttöä,
 - antaa työnopetusta ja -opastusta ottaen huomioon työsuojeluvaatimukset ja työsuojelukäytännöt,
 - samoin kuin vastata turvallisesta oppimisympäristöstä myös työsuojelun osalta

Johtopäätökset opettajan vastuun osalta

- Opettaja on **ollut vastuupettaja** muurauskurssilla -> **ei muita ammattihenkilöitä**, jotka ovat perehtyneet koneen käyttöön
- Opettajan ei olisi pitänyt sallia koneen käyttöä opetuksessa, jos hänellä ei ollut kokemusta ja koulutusta arvioida työturvallisuusrakenteita kokonaisuutena ja kattavasti
- Opettajan olisi pitänyt ilmoittaa vastuun rajoituksesta esihenkilölleen
- Opiskelijat olivat opettajaan nähden alisteisia
- Opettajalla oikeus valita työtavat, mutta ei esim. oikeutta hankkia uutta konetta
- Opettaja oli tietoinen turvallisuus- ja käyttöohjeiden puuttumisesta, haitta- ja vaaratekijöiden arviointia ei ollut tehty

Johtopäätökset opettajan vastuun osalta

- Opettajan on katsottu ymmärtävän, että juuri hän on ollut taho, jolla on paras ymmärrys arvioida laastintekokoneen turvallisuutta
- Opettaja oli vastuussa siitä, että hän suunnittelee opetuksensa siten, että opetukseen käytettävä laite ei aiheuta turvallisuusriskiä oppilaille
- Opetuksesta vastaavan henkilön tulee tuoda havaitut puutteet esihenkilön tietoon
- Opettaja oli ollut vastuussa laastintekokoneen haitta- ja vaaratekijöiden selvittämisestä, tunnistamisesta, ja työturvallisuuspuutteista ilmoittamisesta -> hänen olisi tullut viedä puutteet eteenpäin esihenkilölle
- Yksittäisen laastintekokoneen osalta opettaja oli vastuussa -> opettaja vastaa opetuksessa käytettävän koneen turvallisuudesta

Johtopäätökset investointimäärärahan osalta

- Tarjouskilpailutus on käynnistetty, vain yksi tarjous -> ei etenemissuunnitelmaa sen jälkeen kun tarjouksia tuli vain yksi kappale
- Investointia ei voi jättää lepäämään toimittajavaikeuksien takia
 - -> opettajan olisi pitänyt edistää hanketta aktiivisemmin -> opettajan käsitys ja vastuunotto on puuttunut
 - -> opettajan olisi pitänyt ottaa selko siitä miksi tarjouksia ei ole annettu enempää, sekä se, että miksi hanke ei ole edennyt
 - Hallinnollisiin seikkoihin opettajalla ei ollut vaikutusmahdollisuuksia
- Käräjäoikeus katsoo, että esitetyn näytön perusteella on jäänyt varteenotettava epäily, oliko opettaja ymmärtänyt toimintavelvoitteensa sisällön ja oliko vastuu hankinnasta siten siirtynyt hänelle

Opettajan menettelyn syy-yhteydestä

- Opettajan vuorotteluvapaan aikana laastintekokoneen turvallisuutta oli parannettu
- Valvontavelvollisuuden laiminlyömisellä ja turvarajakytken ohittamisen sivuuttamalla opettaja on myötävaikuttanut opiskelijalle aiheutuneeseen vaaratilanteeseen
 - Laiminlyöntirikoksissa vastuun rajat arvioidaan tuottamuksen perusteella, sillä seuraus voidaan kohdistaa vain henkilöön, joka on ollut vaikuttamassa lainvastaisen olotilan syntyyn omalla toiminnallaan. Tällöin tekijä jättää itselleen mahdollisen teon tekemättä, vaikka hänellä olisi ollut siihen kyky ja tilaisuus. Syy-yhteys merkitsee sitä, että terveyden vaarantuminen on kytketty joko tekoon tai laiminlyöntiin
- Opettajan laiminlyönnit olivat rangaistavuuden perustavalla tavalla luoneet asiointilan, jossa työntekijän terveys oli ollut omiaan vaarantumaan

Opettajan menettelyn syy-yhteydestä

- Opettaja oli ollut tietoinen havaituista puutteista, hänen ei ole katsottava pitäneen työturvallisuutta aiheuttavan vaaran olemassaoloa varsin todennäköisenä -> Opettajan menettely ei ole ollut tahallista
- KäO katsoo, että opettaja on laastintekokoneen vastuuopettajana rikkonut häneltä edellytettyä ja vaadittua huolellisuutta, vaikka hänellä olisi ollut kyky sitä noudattaa
- Opettajan menettely on tuottamuksellista

Vammantuottamuksesta

- KäO; todennäköisesti vammautumiselta olisi välttytty turvarajakytkimen toimiessa riippumatta siitä, mikä oli ollut turvarajakytkimen ensisijainen tarkoitus suojalaitteena
- Turvakytkimen puuttumisella ja opiskelijan vammautumisella on ollut syy-yhteys
- Onko opiskelijalle aiheutunutta vammaa pidettävä vähäisenä?
 - Lateraalinen pinnallinen poikkisuuntainen suurikokoinen haava – jänteitä ei näkynyt, punoitusta laajasti, ruhjeita, repeämiä, puristusvoiman heikkoutta, kipua, särkyä, vapinaa – ei kuitenkaan pysyvää vammaa, joka vaatisi leikkaushoitoa.

Vammantuottamuksesta

- KäO: Opettaja on huolimattomuudellaan aiheuttanut opiskelijalle vähäistä suuremman ruumiinvamman ja että hän on syylistynyt vammantuottamukseen
- Syyksilukeminen: Opettaja on huolimattomuudellaan syylistynyt työturvallisuusrikokseen ja vammantuottamukseen muutoin sillä menettelyllä kuin syyttäjä on vaatinut hänelle rangaistusta, poislukien, että opettaja ei ollut ollut laiminlyönyt käynnistää laastintekokoneen turvallisuuden parantamiseen tähtäävää hankesuunnittelua

Rangaistusseuraamus ja korvausvelvollisuus (opettaja)

- Opettajan syyksiluetuista teoista on seurauksena yhteinen sakkorangaistus
- Käräjäoikeus katsoo, että oikeudenmukaisena yhteisenä rangaistuksena on pidettävä **35 päiväsakkoa**. Päiväsakko on määrätty tuomioistuimessa opettajan oikeudenkäynnin aikaisten tulojen perusteella
- Opettaja määrätään suorittamaan valtiolle rikosuhrimaksu 80,00 euroa
- Opettaja velvoitetaan korvaamaan valtiolle todistelukustannukset 74,06 euroa

Rangaistusseuraamus ja korvausvelvollisuus (opettaja)

- Opettaja velvoitetaan korvaamaan valtiolle lääkärintodistuksen lunastuskulut 20,00 euroa.
- Opettaja ja koulutuksenjärjestäjä velvoitetaan yhteisvastuullisesti suorittamaan opiskelijalle korvauksena oikeudenkäyntikuluista 10.758,86 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine korkoineen 3.5.2023 lukien.

Rangaistusseuraamus ja korvausvelvollisuus (koulutuksenjärjestäjä)

- Yhteisösakko 10 000,00 euroa
- Opettaja ja koulutuksenjärjestäjä velvoitetaan yhteisvastuullisesti suorittamaan opiskelijalle korvauksena oikeudenkäyntikuluista 10.758,86 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine korkoineen 3.5.2023 lukien

Miksi tämä päätös on ongelmallinen opettajan vastuun kannalta?

- Miten varmistetaan, että nuori on ymmärtänyt ohjeistuksen? Voiko toisen ymmärryksestä yleensä olla koskaan varma? Mitä on riittävä varmistuminen?
- Jatkuvan tarkkailun ongelmallisuus?
- Mihin yleisperehdytys jatkossa riittää erityisesti nuorten opiskelijan kohdalla vrt. kielitaidon mahdolliset puutteet?
- Rajanveto tahallisuuden ja huolimattomuuden välillä
- Työturvallisuusrikoksen tunnusmerkistö ”täyttyy” aika helposti, koska ei edellytetä konkreettista vahinkotapahtumaa
- Opettajan selonottovelvollisuus sen osalta, että miksi hankinta ei ollut toteutunut (Sopimuksen sisältö TA-TT, katsottava tarkkaan)
- Jos jokin kone on rikki/vaarallinen/osittain toimiva -> todistettavasti viestiä esihenkilölle (sähköposti tms.)

Tutustu ja seuraa: oaj.fi opettaja.fi   [@oajry](https://www.instagram.com/oajry)